

ELENA GANȚOLEA. CD-ul „De la Vivaldi la jazz”[1]

(Grigore Constantinescu – 24 februarie 2017)

O interpretă a cărei vocație continuă tradiția muzicienilor familiei sale, Elena Ganțolea este unul dintre cele mai reprezentative nume ale actualei școli românești de harpă. Drumul formării sale a fost marcat de prezențe pedagogice importante, de la studiile liceale cu prof. Maria Belli și până la studiile universitare sub prețioasa îndrumare a maestrei Liana Pasquali. Desigur, rezultatele acestui răstimp de revelare și punere în valoare a potențialului său artistic s-au putut observa încă din această primă perioadă, artista afirmându-se apoi, cu rezultate apreciate de critica muzicală și melomani, încă de la debutul concertistic în cadrul „Tribunei tinerilor soliști” (1968), în compania Orchestrei Radiodifuziunii, sub bagheta maestrului Iosif Conta (**Concertul pentru harpă și orchestră** de Carl Dietter von Dittersdorf). Momentul acesta a determinat în mare parte și succesul ulterior, aprecierea interpretei prin invitația de a deveni, din 1970, membră ca solistă a Orchestrei Radio.

În deceniile ce au urmat debutului, activitatea artistică a Elenei Ganțolea a cunoscut o diversificare impresionantă. În paralel cu participările în programele stagiunilor simfonice Radio, a susținut concerte solistice cu majoritatea Filarmonicilor din țară, recitaluri și concerte camerale, a realizat înregistrări de studio și de disc și, mai apoi, s-a afirmat și pe planul pedagogiei devenind, din 1992, cadru didactic la Universitatea Națională de Muzică din București. Renumele muzicienei a determinat, cum era firesc, invitarea sa pentru efectuarea de turnee internaționale (Germania, Franța, Italia, Spania, Iugoslavia, Bulgaria, Rusia etc.). Pe lângă piese instrumentale și concertante din repertoriul universal (Händel, Vivaldi, Mozart, Debussy, Ravel etc.), artista reunește în programele sale numeroase creații românești, unele – purtând semnătura lui Carmen Petra-Basacopol, Dumitru Capoianu, Mircea Chiriac, Vasile Timiș, Mihaela Vosgian, Ede Terenyi – fiind prezentate în primă audiție. Pe discuri și CD-uri ale „Electrecord” a realizat înregistrări cu concertele de Paul Constantinescu, Carmen Petra-Basacopol, Dittersdorf, Reineke. Arta Elenei Ganțolea a fost caracterizată de către compozitorul Doru Popovici „muziciana cu vocația poeticii rafinate și a sonorităților dulci”, de către Iosif Sava „o artistă desăvârșită”, de către compozitoarea și dirijoarea Carmen Cârnelci „o exemplară întrunire a rafinamentului și agilității cu intuiția stilistică, cu muzicalitatea”, criticul Dumitru Avakian „Elena Ganțolea, temeinic muzician, strălucit solist”.

Cu totul captivantă se dovedește a fi evoluția solistică; Elena Ganțolea este artistul ce dezvoltă o experiență pe cât de diversă pe atât de uriașă: de muzician de ansamblu, de solist, de artist ce face priză cu spiritul însuși al muzicii. Acuratețea formulărilor muzicale, rafinamentul timbral, coloritul ferm stăpânit al sonorității instrumentului solistic, conferă strălucire, un farmec pitoresc agreabil acestui opus concertant scris de autor la solicitarea specială a solistei și, evident, dedicat acesteia.

Despre completa imagine a carierei sale, iată și câteva observații ale criticii muzicale internaționale: „Prin harpista Elena Ganțolea ne-a fost prezentată o solistă ieșită din comun, o solistă de mare ținută.” (Frankfurter Allegemeine Zeitung); „...este o solistă foarte echilibrată, plină de energie, cucerind printr-o multitudine de elemente dramatice.” (Taumeszeitung); „Harpista s-a impus prin claritate sonoră și o tehnică rar întâlnită la acest instrument, cucerindu-ne prin efecte de o rară eleganță și prin subtile pătrunderi sonore.” (Corriere din Napoli); „În

centrul serii s-a aflat solista Elena Ganțolea, mult admirată și îndelung aplaudată pentru excepționalele sale calități.” (Festivalul Internațional de la Taormina, Gazetta del Sud); „...harpista ne-a captivat, demonstrându-ne o mare precizie tehnică dar și o foarte expresivă interpretare.” (La Sicilia). Aceste câteva fragmente de presă, ca și audiția interpretărilor live sau înregistrărilor realizate de-a lungul anilor dovedesc încă o dată calitățile de excepție ale harpistei Elena Ganțolea, cultura sunetului, abilitatea tehnicii, simțul expresiei și cunoașterea stilurilor, tot atâtea merite care îndreptățesc o binemeritată celebritate.

Cuprinsul **CD-ului DE LA VIVALDI LA JAZZ:**

Antonio Vivaldi – Concert pentru două mandoline și orchestră de coarde în sol major, în transcripție pentru harpă

Impresionanta creație concertantă a lui Antonio Vivaldi oferă un peisaj de surprinzătoare diversitate a ideilor, variantelor și soluțiilor, totodată extrem de unitar ca factură stilistică. Pentru orice biograf, catalogarea acestor creații este mai greu de realizat dincolo de specificarea lucrărilor care, din partea compozitorului, interpreților sau publicului au primit unele titlaturi – La Stravaganza, Il Cimento dell'armonia e dell'invenzione, L'Estro armonico. Nu este cazul pentru acest Concert pentru două mandoline, în transcripție pentru harpă, în care atât tonalitatea cât și timbrul ales aparțin hazardului manifestărilor muzicale ale epocii sau secolelor următoare. Virtuoz și improvizator, dirijor (unul dintre primii din istorie), Vivaldi și-a consacrat întregul geniu descoperirii neîncetate a unor noi combinații ritmice și armonice și a unor îmbinări imprevizibile de instrumente, conferind un rol de prim plan personajelor noi, destinate a-și face un loc în orchestră, precum violoncelul sau fagotul, fără a uita oboiul și nici flautul, pe care le tratează întotdeauna într-o manieră foarte personală și chiar alte instrumente încă mai marginale, ca mandolina sau orga. Momente de virtuozitate prezența solistică, Vivaldi a ales formule decorative care le pun în valoare muzicalitatea și tehnica interpretativă ce marchează și mai evident acest aspect care, prin genul concertant, i-a dăruit lui Antonio Vivaldi, celebritatea. Aceasta explică și posibilitatea de adaptare la formule solistice încă nepracticate în epocă, un exemplu elocvent fiind versiunea transcripției **Concertului pentru harpă și orchestră**.

A. Corelli – Gigue

Mai înainte de a fi faimoasă prin arta belcantoului, Italia s-a impus prin arta violoniștilor săi, iar Archangelo Corelli a fost unul dintre primele nume glorioase ale acestei modalități de a cuceri lumea prin triumful melodiei. Reputației de perfecționist a violonistului și compozitorului Corelli îi corespunde cea de a fi creat o veritabilă școală de maeștrii, – fiind admirat de contemporanii săi mai tineri – Bach, Tartini, Veracini – care i-au preluat modelele componistice și au perpetuat o glorie omagiată muzical în lucrările sale, denumite „Apoteoze”. Faimei pământești, artistice și sociale, i-a urmat cea a posterității. Adesea, dansurile de epocă pătrund în aceste lucrări care au configurația unor suite. **Sarabanda, Giga și Badineria**, reprezintă spiritul compozitorului, care italianizează Giga engleză. Veritabile giuvaeruri ale orchestrei de coarde, cele trei miniaturi strălucesc și acum, împlinind, la timpul lor, o menire la care visează și astăzi mulți virtuozii, în diferite transcripții, de către amatorii muzicii baroce italiene.

Marcel Tournier – Preludiu și dans

Compozitorul (1879-1951) s-a bucurat de timpuriu de celebritate, obținând în 1912 mult râvnitul Premiu al Romei. Compozitor și interpret francez care s-a făcut remarcat prin rolul său în evoluția școlii franceze de harpă, lui i se datorează o consistentă îmbogățire a repertoriului specific harpei, valorificând resursele expresive și tehnice ale instrumentului, efect împlinit cu succes și de dipticul **Preludiu și dans**, adesea ales preferențial în recitalurile demonstrative ale virtuozilor.

Paul Constantinescu – Concert pentru harpă și orchestră

Creația concertantă a lui Paul Constantinescu a marcat un moment important din istoria componisticii românești de la începutul celei de a doua jumătăți a secolului XX. **Concertul pentru harpă**, scris în 1960, a fost interpretat în primă audiție de către celebra harpistă Liana Pasquali – căreia îi fusese dedicată partitura. Ca și celelalte lucrări de gen, el este gândit într-o structură tripartită de factură tradițională. Ceea ce realizează însă compozitorul este important în valorificarea resurselor instrumentului, mai rar prezent în muzica românească a epocii. De asemenea, Paul Constantinescu propune o interesantă relaționare motivică, ce întreșe fraze și motive de sorginte folclorică, cu tehnica neoclasică a instrumentului. Reușita proiectului său a fost validată de preluarea repertorială a **Concertului**, prezent adesea în programele repertoriilor simfonice și consacrand cariere solistice importante.

Ede Terenyi – Jazz concert pentru harpă și orchestră

Proeminentă personalitate a muzicii românești contemporane, Ede Terenyi s-a impus printr-o activitate creatoare complexă, care îmbină actul componistic cu cercetarea teoretică sau interesul pentru pedagogie. Stilistic, Ede Terenyi s-a arătat mereu interesat de a stabili un dialog complex cu istoria și cu contemporaneitatea, considerând relația de comunicare a compozitorului cu oamenii drept esențială pentru destinul unui artist. **Jazz – concert pentru harpă și orchestră** este o experiență mai puțin obișnuită, ținând seama de profilul expresiv, istoric și repertorial al instrumentului ales. Opțiunea reprezintă, totodată, și o provocare pentru compozitor, deoarece ea semnifică posibilitatea de adaptare a solistului la cerințe care părăsesc tradiția. O oarecare asemănare cu alte instrumente cu coarde ciupite – chitara spre pildă – se află la baza soluțiilor propuse de compozitor. În **Prima parte**, maniera variațională de derulare a unei Passacaglie oferă harpei prilejul etalării mai multor ipostaze de înfățișare sonoră, timbrală, ritmică, **A Doua parte** apelează la un efect specific jazzului, ce se caracterizează prin așa-numitul slow, precum și la fondul expresiv specific cântecelor religioase afro-americeane. Mai rapidă ca tempo, propunând un **Boogie Woogie**, **Partea treia**, revine la ideea variațiilor, o treptată creștere de intensitate, urmată de valuri sonore pe care se construiește efectul unui final culminant.